

G. GRUIȚĂ

Gramatică normativă

77 de întrebări ♦ 77 de răspunsuri

Ediția a VII-a

Editura Paralela 45

CUPRINS

Prefață la ediția a IV-a / 13

Prefață la ediția I / 15

Capitolul I. VERBUL

1. *Cartea va apare în curând* sau
Cartea va apărea în curând? / 19
2. *Campania care precedă alegerile este decisivă* sau
Campania care precede alegerile este decisivă? / 23
3. *Cui i se datoresc aceste rezultate* sau
Cui i se datorează aceste rezultate? / 26
4. *Lichidele se evaporă* sau
Lichidele se evaporează? / 28
5. *Speranțele noastre se năruie* sau
Speranțele noastre se năruiesc? / 31
6. *Trebuie luate măsuri urgente* sau
Trebuie luate măsuri urgente? / 33
7. *Cartea merită citită* sau
Cartea merită să fie citită? / 37
8. *Nu merită să cumperi așa ceva* sau
Nu se merită să cumperi așa ceva? / 41
9. *Eu continui cursa* sau
Eu continuu cursa? / 42
10. *Ei nu vreau nimic* sau
Ei nu vor nimic? / 44
11. *Ei o să meargă* sau
Ei or să meargă? / 45
12. *Trebuie să aibă răbdare* sau
Trebuie să aibe răbdare? / 46

13. A venit fără să fi scris sau *telefonat* înainte sau
A venit fără să fi scris sau *să fi telefonat* înainte? / 48
14. *Avem a face* cu un impostor sau
Avem de-a face cu un impostor? / 50
15. Stăm bine în ceea ce *privește* rezultatele sportive sau
Stăm bine în ceea ce *privesc* rezultatele sportive? / 51
16. *Dat fiind* noile condiții de lucru, avem rezultate mai bune sau
Date fiind noile condiții de lucru, avem rezultate mai bune? / 52
17. Autobuzul era plin de călători. Majoritatea *stătea* în picioare sau
Majoritatea *stăteau* în picioare? / 53
18. O mulțime de tineri *se îndrepta* spre stadion sau
O mulțime de tineri *se îndreptau* spre stadion? / 57
19. Unii dintre noi *vom pleca* mâine sau
Unii dintre noi *vor pleca* mâine? / 60
20. *București este* capitala țării, *Bucureștiul este* capitala țării sau
Bucureștii sunt capitala țării? / 62
21. Acest fel de oameni *reușesc* în viață sau
Acest fel de oameni *reușește* în viață? / 65
22. Oricare dintre liderii noștri politici *pot fi contestați* sau
Oricare dintre liderii noștri politici *poate fi contestat*? / 67
23. Subsemnatul *n-am făcut parte* din comisie sau
Subsemnatul *n-a făcut parte* din comisie? / 69
24. Aceasta a fost una dintre ideile care *s-a impus după* revoluție sau
Aceasta a fost una dintre ideile care *s-au impus după* revoluție? / 70
25. Ca unul care *cunosc* situația, dezaprob aceste măsuri sau
Ca unul care *cunoaște* situația, dezaprob aceste măsuri? / 71
26. Cine *are* de pierdut, patronii sau salariații sau
Cine *au* de pierdut, patronii sau salariații? / 72
27. Cauza plecării mele *a fost* intrigile colegilor sau
Cauza plecării mele *au fost* intrigile colegilor? / 73
28. Nici mama, nici tata *n-a plecat* sau
Nici mama, nici tata *n-au plecat*? / 75

29. Curajul, îndrăzneala, aplombul lui *s-a transmis* întregii echipe sau Curajul, îndrăzneala, aplombul lui *s-au transmis* întregii echipe? / 78
30. *Limba franceză și limba română sunt înrudite* sau *Limbile franceză și română sunt înrudite?* / 81
31. *A fost odată un moș și o babă* sau *Au fost odată un moș și o babă?* / 83
32. Culesul și căratul porumbului *s-a terminat* sau Culesul și căratul porumbului *s-au terminat?* / 85
33. *Îmi place sportul și muzica* sau *Îmi plac sportul și muzica?* / 87
34. Prea multă ură și dezbinare *s-a manifestat* în ultima perioadă sau Prea multă ură și dezbinare *s-au manifestat* în ultima perioadă? / 88
35. Ion, ca și Maria, *a refuzat* premiul acordat sau Ion, ca și Maria, *au refuzat* premiul acordat? / 89

Capitolul II. SUBSTANTIVUL, ARTICOLUL, ADJECTIVUL

36. Maria este *avocat* sau Maria este *avocată?* / 93
37. Vin *rândunicile* sau Vin *rândunelele?* / 96
38. Avem nevoie de *acumulatori* sau Avem nevoie de *acumulatoare?* / 99
39. *Și-a construit o casă cu trei nivele* sau *Și-a construit o casă cu trei niveluri?* / 102
40. Au fost propuse noi *itinerarii* europene sau Au fost propuse noi *itinerare* europene? / 104
41. Au apărut două *cotidiene* de mare tiraj sau Au apărut două *cotidiane* de mare tiraj? / 106
42. Mâncăm tarte cu *cășune* sau Mâncăm tarte cu *cășuni?* / 108
43. Era încovoiat ca o *secere* sau Era încovoiat ca o *seceră?* / 112

44. *Greierele și furnica au devenit personaje de fabulă sau Greierul și furnica au devenit personaje de fabulă?* / 113
45. A șutat *Rotáriu* sau
A șutat *Rotariú?* / 115
46. Răspunde elevul *Ionescu Radu* sau
Răspunde elevul *Radu Ionescu?* / 117
47. Mulțumim *mass-media* locale pentru ajutor sau
Mulțumim *mass-mediei* locale pentru ajutor? / 119
48. Comandăm *friptură de vită înăbușită* sau
Comandăm *friptură înăbușită de vită?* / 122
49. *Din punct de vedere* al efectelor economice, măsura luată a reprezentat un eșec sau *Din punctul de vedere* al efectelor economice, măsura luată a reprezentat un eșec? / 123
50. Mergem la *Vișeu de Sus* sau
Mergem la *Vișeul de Sus?* / 124
51. Vorbește *inginer Ion Popescu* sau
Vorbește *inginerul Ion Popescu?* / 127
52. *Întreg* stadionul aplaudă sau
Întregul stadion aplaudă? / 128
53. Planurile de restructurare *ale* guvernului nu s-au aplicat sau
Planurile de restructurare *a* guvernului nu s-au aplicat? / 129
54. Un coleg și o colegă *a* fiului meu au plecat în excursie sau
Un coleg și o colegă *ai* fiului meu au plecat în excursie? / 131
55. Aceasta este o acțiune *a cărui* efect nu se cunoaște încă sau
Aceasta este o acțiune *al cărei* efect nu se cunoaște încă? / 133
56. Ne adresăm ministrului *cel* nou sau
Ne adresăm ministrului *celui* nou? / 134
57. Avea o memorie și o inteligență *remarcabilă* sau
Avea o memorie și o inteligență *remarcabile?* / 135
58. Filmul își datorează succesul acțiunii sale *pline* de neprevăzut sau
Filmul își datorează succesul acțiunii sale *plină*
de neprevăzut? / 137

Capitolul III. PRONUMELE, NUMERALUL

59. Ne întâlnim la sfârșitul anului *acesta* sau
Ne întâlnim la sfârșitul anului *acestuia*? / 139
60. Am greșit *însăși prin atitudinea noastră* sau
Am greșit *prin însăși atitudinea noastră*? / 141
61. Cartea *care o citesc acum* este excelentă sau
Cartea *pe care o citesc acum* este excelentă? / 144
62. I-am scris unei nepoate *a mele* sau
I-am scris unei nepoate *ale mele*?
I-am scris unei nepoate *de-a mele* sau
I-am scris unei nepoate *de-ale mele*? / 145
63. Această melodie *v-o* dedic dumneavoastră sau
Această melodie *vi-o* dedic dumneavoastră? / 147
64. Locuim la etajul *trei* sau
Locuim la etajul *al treilea*? / 148
65. Ne întâlnim la *ora 17* sau
Ne întâlnim la *orele 17*? / 152
66. *Cele patru milioane de lei nu ajung* sau
Cei patru milioane de lei nu ajung? / 154
67. Călătorim în vagoane de clasa *întâi* sau
Călătorim în vagoane de clasa *întâia*? / 158
68. Mai sunt *paisprezece zile până la vacanță* sau
Mai sunt *patrusprezece zile până la vacanță*? / 160

Capitolul IV. ADVERBUL, PREPOZIȚIA, CONJUNCȚIA

69. Intrarea nu este permisă *decât* cu invitație specială sau
Intrarea nu este permisă *decât numai* cu invitație specială? / 163
70. Acum suntem mai tari ca *niciodată* sau
Acum suntem mai tari ca *oricând*? / 164
71. Nu mă *mai* doare capul sau
Nu *mai* mă doare capul? / 166
72. Bem un pahar *de* lapte sau
Bem un pahar *cu* lapte? / 167

73. L-am apărat *ca* coleg sau
L-am apărat *ca și* coleg? / 169
74. Lucrurile se vor aranja *în funcție de* posibilități sau
Lucrurile se vor aranja *funcție de* posibilități? / 171
75. A reușit datorită talentului excepțional și *a muncii* sale
perseverente sau A reușit datorită talentului excepțional și *muncii*
sale perseverente? / 172
76. Am fost acuzat de extremism; *or*, mie îmi repugnă orice exces sau
Am fost acuzat de extremism, *ori* mie îmi repugnă
orice exces? / 173
77. Nu e bine *ca să* ascundem adevărul sau
Nu e bine *să* ascundem adevărul? / 174

Ecouri critice la edițiile anterioare / 177

3. Cui i se datoresc aceste rezultate sau Cui i se datorează aceste rezultate?

Aici nu mai este vorba de un neologism, ci de un verb format pe teren românesc (de la *dator*), care a cunoscut o dublă încadrare flexionară: *a datora* (conjugarea I) și *a datori* (conjugarea a IV-a), generând forme paralele, cum sunt cele din titlu.

Cazul nu este singular, deoarece limba română cunoaște și alte verbe care oscilează între cele două modele flexionare. Ambele conjugări (I și a IV-a) sunt bine reprezentate cantitativ, dar forța lor de atracție este variabilă în timp. Conjugarea a IV-a a fost foarte productivă în perioada veche, a achizițiilor verbale de origine slavă, apoi maghiară, turcă, neogreacă. În româna contemporană, neologismele de origine romanică au consolidat poziția conjugării I, au transformat-o în modelul cel mai productiv, sporindu-i considerabil forța de atracție. Așa se explică și faptul că în cazul unor dublete, cum este și cel discutat aici, varianta de conjugarea I a obținut, de regulă, câștig de cauză. În momentul de față, se pot înregistra următoarele trei situații:

1. Limba literară acceptă numai varianta de conjugarea I, cea de conjugarea a IV-a fiind abandonată. Exemple:

a adăuga (nu *a adăugi*)
a aiura (nu *a aiuri*)

a gădila (nu *a gădili*)
a rezolva (nu *a rezolvi*)

Dintre formele respinse, au supraviețuit doar câteva participii adjectivizate (*adăugit*, *aiurit*) sau substantivele derivate de la asemenea forme (*rezolvitor*; exemplu: *lista rezolvitorilor de probleme*). Tot aici se poate încadra perechea *a curăța* – *a curăți*, cu primul termen reținut de limba literară, iar al doilea (*a curăți*) circulând doar cu statut de regionalism gramatical.

2. Ambele încadrări sunt admise, dar cu diferențieri semantice, funcționând, în fapt, ca două verbe diferite:

a înflora („a împodobi cu flori”) – *a înflori* („a face flori”);
a îndesa („a îngrămădi, a face compact”) – *a îndesi* („a înmulți, a face frecvent”).

3. Cele două forme se folosesc în variație liberă:

a împătura – *a împături*
a datora – *a datori*